

ACC. N:R M. 16287:1-6.

Landskap: Skåne Upptecknare: Bernt Svensson, Glimåkra
Härad: Ö. Göinge Berättare: " " "
Socken: Glimåkra Berättarens yrke: smickaremästare
Uppteckningsår: 1965 Född år 1894 i Glimåkra

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Briodling. s. 1-6.
(foto sid. 6.)

LUF 127

Skriv endast på denna sida.

ACC. N:R M. 16287:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Antalet biodlare har minskat under årens lopp. I min barndom eller omkring 1900 fanns en bigård vid nästan varje bondgård samt torp och backstugor, med varierande antal bikypor från 1 till 5a6. 6 st, de som inte själva hade bi hade ofta bi till hälftens med andra. Jag skall här lämna en uppgift som en skolpojke i Glimåkra Folkskola Per Andersson har samlat in år 1938. Vi börja i kyrkbyn där fanns ett 40 tal bisamhällen fördelade på ett tiotal personer. Nu fins på sin höjd 5 samhällen kvar. Häggryda 7 samhällen, nu 2 kvar, samma person. Drakeberga 7 samhällen fördelade på 3 personer, nu 3 kvar. Svenarpsfans 7 samhällen på 3 personer, nu 2 kvar Hittarp 4 samhällen på 3 personer, inga kvar. Killinge 2 samhällen, 2 kvar. Hemlinge 2, inga kvar. Bosarp 14 st fördelade på 4 personer, nu fins 20 på en person John Ekstrand Bosarp. Den ägaren som var mest intresserad av bina skötte dem, då de ägde dem till hälftens. Någon biodling som huvudinkomst har här inte förekommit. Några urholkade stockar till bihus har jag inte hört talas om i dessa trakter, däremot har det hänt att bisvämar flugit bort och byggt sitt bo i ihåliga träd der de kunnat klara sig ett par år, men sedan antingen frusit eller svultit ihjäl. Halmkypor har förekommit i dessa trakter så länge jag mins och ett gott stycke tillbaks in på 1800 talet.

31/7-65

ACC. N:R M. 16287:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Däremot liggande bikupor har jag inte sett. Benämningen var bikupor av halm, eller halmkupor. Halmkupor har tillverkats på olika plattser med olika form och storlek. Här i dessa trakter var Martin Bengtsson Stolparöd (senare Ranseröd) tillverkare av välgoräda fina halmkupor. Storlek cirka 50 cm hög 40 cm i botten. Se vidare fotot. Flyghålet gjordes med en försänkning i botten som gick utanför kupan, så kallade flustret eller på gönska (stärten). Till botten användes entumä träd av gran eller fur. För att täta omkring kupan vid botten användes färsk kögödsel. För att skydda kupan mot regn ock köld användes handtröskad råghalm som bands samman i toppen på halmen och hängdes så över kupan. Vid svärmningen användes halmkupan som fångstkupa. Placeringen av kuporna har ändrats betydligt sedan den moderna skötseln av bina kom i bruk. Förr så länge det fanns ett par bisamhällen vid nästan varje bostad, fanns även en inhägnad plats för bina, helst så att morgonsolen kom dit, varför plattsen var inneslängd var därför att djuren i vanliga fall gingo lösa vid någon tid på året. Kuporna stodo på en bänk gjord av två slänor med ett par pinnar emellan samt fyra ben cirka en aln (60 cm) höga. Dessa bänkar ställdes ibland med benen i burkar fyllda med vatten för att skydda bina mot myror och tveskärtar, m, m.

ACC. N:R M. 16287:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Husfadern skötte i de flesta fallen bina, annars hadde han vidtalat någon annan person att sköta dem åt honom. Här har inte skett stora förändringar. Cigarren var det vanligaste skyddsmedlet förr.

Kuporna rengordes sällan, men om somrarna då linnet blommade gnedes dom in ordentligt med kvistar av lindens blad och blommor.

Bina fodrades sällan förr utan de svagaste togs på hösten, sedan fingo de starkare övervintra och klara sig själva, vatten fingo de leta rätt på själva. Detta har under senare tider väsentligt ändrats, både vad foder och vatten beträffar.

Då visen dog kallades det för visafallna och förr gordes inget åt detta, utan bina rökades ihjäl eller självdago men har ju sedan ordnats så att visar kunnat anskaffas, genom organisationerna.

Talgotarna voro svåra vid bina, de hackade på flustret och lockade ut bina, men då fästes granris löst framför flustret, men bålgetingar och möss voro svårare att stänga ute.

Bikuban var den vanliga benämningen på bisamhället. Den vanliga benämningen var vise, drönare och bina. Att samla honung kallades för drag. Binas bygge var kakor. (Kagå). Då det var frågan om svärning förr orsakade det stort rabalder, då skramlades det med grytor och grytlock samt diverse saker, ävenså brukade dom kasta jord in i svärmen då den flög för att på så sätt få den att sätta sig fortast möjligt.

ACC. N:R M. 16287:4

Svärmen fångades genom att sätta en halmkupa över den kupan var i regel ingniden med kvistar av lind eller och ingniden med honung. I regel var den ägaren som hittade svärmen såvida det inte kunde bevisas varifrån den var kommen. Så länge det användes halmkuper fingo bina stanna på den kupan de voro stockade på tills de skulle skattas och då röktes dom ihjäl. Män ett stycke in på 1900 talet började dom även som kortet visar trumma bina eller med ett par pinnar som de slog på kupan med driva dem upp i en annan kupa. Efter gamla tider var ju Mosesdagen eller den 4 de september bidag. Först smältes svavel och i denna doppades små tygtrasor som fingo stelnas stelna, sedan grävdes en liten håla i jorden inte fullt så vid som kupan och en decimeter djup, så lades ett par av dessa med svavel indränkta tygbitarna i hålan och tändes, så låssades kupan från botten och ställdes över hålan och tätades till noga omkring, så rökades bina ihjäl. Skillnaden förr och nu är ju stor, nu behöver dom alldrig taga död på bina när dom beskattas. Honungen eller kakorna delades i bitar och varmdes upp i ett kärl och kramades ut genom en tunn tygbit. Honungen användes mycket i hushållet förr både som sötningsmedel i stället för socker, särskilt då det var frågan om förkylningar användes honung i både mjölk och kaffe för att häva förkylningen. Än användes honungen både mot förkylning samt som pålägg på smörgås så här har inte skett stora förändringar. Till utvärtens bruk har nog inte honung använts mycket.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16287:5.

Honungen förvarades i sten eller lerkrukor.

Vaxet användes till flera olika saker, skräddare och skomakare använde vaxen att vaxa tråden med, vid ympning användes vax, vax och hästfett var bra skosmörja, vax, grankåda och fårtalg blev ett bra plåster på sår. Borst bindarna köpte upp både tagel samt vax.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

*Skåne
Ö. Gösinge lfd.
Glimåkra sv.*

M.16287:6
FOLKLIVSARKIVET
LUND

Hjalmar Johansson tager honung i mitt hem
i Bosarp. Driver bina från en kupa till en
annan för att taga honungen utan att döda bin.
En "kuba" med halmhatt. En ök till halmkupa
samt en kupa utan skydd på bibänken vid gärdes-
gården. (år 1920.)

Inlämn. av Bernt Svensson, Glimåkra, år 1965